

J E L E N K Ö R .

10. szám

Pest, szerda február 4dikén

1835.

Foglalát. Magyarország (orsz. ülések az urbéri üzenetek 's álló hid dolgában; kinevezések; dunai gőzhajózás galaczi levelező után.) Ausztria (hadseregi tisztváltások; bécs-ujhelyi tűz oka.) Anglia (követválasztások 's hírlapi viták a' választások sikere fölött, ministerium politikája.) Franciaország (National és Bon Sens az amerikai kölcsönrül, egyveleg.) Spanyolország (Eraso Castiliában; ministeriumi habozás; hírlapok haragja, a' carlista tábor haladása, és újabb hírek.) Görögország. Portugália Amerika (képviselő-házi viták a' francia adósság tárgyában.) Németország. Gabonaár 's pénzkelet.

MAGYARORSZÁG.

Pozsony. Jan. 27kén a' fő RR. tanácskozási tárgya volt az urbéri pörökben ítélendő uriszek-elrendezés. Azon fő kérdésben, hogy se földesur se tisztje az uriszekben elnök vagy közbíró ne lehessen, megegyeztek. De a' megyei tisztviselők kizáratása okát és szükségét nem látják; hanem inkább azt kívánják törvénybe tétetni, hogy a' melly magistratualis, bíró volt az uriszeknél, ugyanazonpörben a' törvényszéknél ne bírószkodhassék. Szolgabíró és eskütt iránt késedelmet okozónak vélik, ha mindig közgyűlésből kellene kiküldetniök, 's jobbnak látnák, hogy a' földesur a' járásbeli szolgabírót tartoznék meghíni. Mi a' tiszti ügyész kiküldetése szükségét illeti, ebben a' RRkel egyértelműek valának azon különzéssel, hogy e' kifejezés helyett „e generali congregatione“ ez tétessék „e publico erit exmittendus.“ Ellenben nyilván fön tartatni akarják a' földesur azon hatóságát, hogy tollvivőt tetszése szerint bár tulajdon tisztiből is nevezhessen. A' kérdéses VIIik törvényezikk többi részeire pedig, nevezetesen az urbéri áthágásokról szóló 5ik §szra is, ugy mint a' RR. által folyvást javasoltaték, reá állottak. Ellenben január 28kán a' „Selavonia“ nevezett mellett ötöd izben is megmaradtak. — Jan. 29kén ugyan a' fő RRnél fölolvastatott a' hidépités tárgyában tett határozat üzenetbe foglaltatása. El levén t. i. a' pestbudai álló-hid-épitésre azon alap-elv határozva, hogy vámot bizonyos esztendők alatt mindenki fizetend, a' RR. e' tárgybeli üzenetének többi részletei is többnyire elfogadtattak, de következő változtatásokkal: A' fő RR. ugy vélekesznek, hogy se a' tariffát (vám díj) se az esztendők számát biztosan nem állapíthatni meg, mielőtt a' hid-épités költségei 's a' vállalkozó társaság föltétei tudva nincsenek, mert különben nem levén semmi biztos sarkalat, mellyhez a' vám díj v. tariffa szabhatnék, az vagy magasbra határozatnék mint a' hidépités költség-fedezése kívánná, vagy alacsonyabbra mint szükséges, 's ekkor viszont a' vállalatot nehezitené. A' fő RR. véleménye tehát odajárul, hogy mivel a' mostani tariffa csakugyan valami tétes (positivus) adat, a' kirendelendő küldöttség ezt vegye alapul munkálatiban, és számba vevén azokat is,

kik eddigelé vámot fizetni nem tartoztak, e' szerint számitsa föla' reménylhető jövedelmet. Ekkor há társaság akad a' vállalatra 's ez ama' tariffát kelletinél alacsonyabbnak nyilatkoztatná, fönmarad szerződés (tractatus) utján az alku-közbeni föl-emelés, 's ekkor fog egyedül e' változás alá többé nem eshető vámjegyzék elhatározottan megállapíttatni. Az esztendők számát pedig jelenleg szintén elhatározás körén kívül fekvőnek 's a' vállalkozókkal kötendő alkutól függőnek itélék, 's mostan csak annyit tartoznak kijelenteni szükségesnek, hogy a' vállalkozó társaságnak bizonyos időre fog haszonvételre privilegium adani, 's az esztendők száma az alku sorában megállapíttatni. Arra nézve pedig, hogy a' RR. mindenkor és minden tekintetben egyedül országgyűlési rendelkezéstől függőnek nyilatkoztatják e' hidat, a' fő RR. szükségesnek látják megjegyezni: miképen nem hihetik, hogy a' RR. a' kormánynak törvény értelmében gyakorlandó fölügyelést kívánják abból kizárni, hanem csak olly értelemben veszik a' RR. nyilatkozását: hogy országgyűlési elintézőst akarnak e' tárgyra nézve fön tartani; miben a' fő RR. semmikép sem ellenkeznek, hanem az e' tárgyat illető törvény-szerkesztés alkalmakor, a' kormány fölügyelése körét világosan kiszabhatni kívánják. Az üzenet többi részeire nem volt a' fő RRnek egyéb észrevételek, csupán, hogy ahol ez mondatik: „a' kötendő esztendők lefolytával mi történjék a' hiddal? az országRRei fogják elhatározni“ helyett inkább „országgyűlése“ kifejezés használtassék, ne hogy ő Fölsége, mint a' törvényhozó hatalom másik része, a' befolyásból kizáratni látszassék. — A' RR. 27kén a' bolttaxák mellett ötöd izben is megmaradtak; 28kán pedig ismét megkezdék a' törvényszék-rendezési munkálatot. Az 1§sztól, melly a' békebírákról szól, a' fő RR. értelméhez képest elállottak, vagy is inkább a' pörlekedési rendre halasztották.

Galaczból dec. 31rül egy levelező miután az Argoral, konstantinápolyi összeköttetésről 's több eféle, Olvasóink által már bővebben ismert dunahajózási tárgyakról emlékezik, levele végén ezeket mondja: „Valóban kívánatos marad, hogy mind azon természeti akadály, mellyek Moldavánál kezdte a' Vaskapuig olly annyira gátolják

kivált fölfelé a' dunai hajózást, mentülelőbb elmozdittassék. Azonban azon köz dicséretet érdemlő 's közhasznu munkásság, mellyel hozzá fogtak, 's kivált e' munkásság már eddigi csudálatra méltó haladása mellett, lehetetlen e' kívánságnak rövid idő-alatti teljesedéséről kételkednünk. Épen illy kívánatos lenne más ponton, a' Dunának t. i. azon fő torkolatján (neve Salina), mellyen egyedül járhatnak tengeri hajók, hasonló munkához kezdeni, a' folyam medrét mélyebbre öblözni és kitisztítani. E' torkolat csekély vize és zátonys feneke sok idővesztést okoz a' fekete tengerről a' Dunába, vagy ebből amabba menő hajóknak, minthogy nem ritkán félterhöknel is többet kénytelenek más hajóra vagy partra kirakni, hogy tengerre szállhassanak. A' vidékben egy orosz tűz-örhajó (mintegy 60 hajóselegénnyel) szokott rendszeren czirkálni, 's mindeddig ez nyújtott kért segédelmet (az utlevelek megvizsgálása mellett) a' netalán megszorult hajóknak. E' nyáron, mi eddig soha nem tapasztaltott, két angol brig, 's mingyárt utána egy 3dik is, melly egyenesen angol kikötőből jöve, futott be a' tengerről a' Dunába. Terhök vas, portói bor, posztó 's egyéb szövött portékákból állott, 's jobbára Bukarest számára érkezett. Nevezetes, hogy még tavasszal Magyarországból is név szerint Szegedről a' Tiszára jött egy hajóteher hajóakkal, melly szállítás innen (Galaczból) Marseillebe vitetett. Semmi kétség arról, hogy ez uton sokkal nagyobb keletük lenne a' Tót-Horvát- és Bosnyákországban termő illy féle donga és hajóáknak, mint eddig vala. „Holstein“ ausztriai kalmár brigartinen (kapitánya Milirovich) melly octoberben jöve hozzánk, a' pestis kiütött 's öt hajóselegénye halt meg benne. A' kapitány maga 's még két hajóselegény életben maradt. Megtisztittatás után a' hajó közel hozzánk Martsintörök helység szomszédjában t. i. Néhány nap óta itta' Duna egészen befagyott, 's gyalog emberek bátran járnak jégén. (Zágrábi ujság)

A U S Z T R I A

Változások a' cs. k. hadseregénél: A' 15 számú serezed ezentul, tulajdonosa altábornagy b. Bertoletti nevét viselendi. Windisch-Grätz Alfréd hg. altábornagy, tulajdonosa lett a' 4 sz. könnyü-lovag-ezrednek; — gr. Wratislaw Jenő gen. őrnagy pedig másodtulajdonosa az 1. sz. cs. vasas-ezrednek. Harting Ferenc ezredes a' 16 sz. első oláh határori ezrednél, generalőrnaggyá lett mint osztálynok Erdélyben, egyszersmind megtartja előadó hivatalát a' statutanácsnál. Ezredesek lettek következő alezredesek: báró Pacaszy János d. Miguel 39 sz. serezedtől, Sándor csász. 2 sz. serezednél; Myrbach Károly a' főszállásmesteri kartól a' csász. vadászezednél; Fehlmayer Domokos a' velencei, és Lindner Ignác a' bécsi őrségi pattantyú-kerület parancsnoki. Alezredesek: őrnagy Gallbrunn

Ádám, b. Radoszevich 53 sz. serezedtől a' Sándor csász. 2 számúhoz; Holzinger Albert a' bécsi őrségi pattantyú-kerületnél löpor- és salétrom-ügyigazgató, parancsnokul jó a' budai őrség pattantyúkerülethöz; és Reiche Vilmos a' tábornoki v. főszállásmesteri karnál. Őrnagyok: kapitány Zlasnowsky József gr. Mazzuchelli 10 sz. serezednél, Soszai Antal b. Geppert 43 sz. serezed; Mihalowszky Vincze Ferd. d' Este 32 sz. serezed; Smid Vilmos, b. Radosz. 52 sz. serezednél; Vízkelety József, Sándor csász. 2. sz. serezedtől b. Radosz. serezedhez; Löbhard Pál a' bombázótesttől a' bécsi őrségi patt.-kerülethöz löpor- és salétrom-ügyigazgatónak; Karger Leopold a' tábornoki karnál, és Angelaky György Sándor cs. 2 sz. serezedtől mint várparancsnok Munkácsra. Sziszak Erneszt mint alezredes a' Ferd. d' Este 32 sz. serezed parancsnoka lett 's Gieszriegel Antal őrnagy a' Geppert serezednél, parancsnoka lett Paszini gránátos-zászlóaljnak. Nyugalmasztattak: ezredes Grimmer Ignác gen. őrnagy czimmettel, és nyugpénzzel; Giustini Aloiz cattaroi várparancsnok general-őrnagy czimmettel; és b. Lünden Sándor, a' Sándor cs. 2. sz. serezedtől; — alezredes Beckenhaut Antal a' Württemberg huszároktól; — őrnagy Müller Ignác a' 3 patt.-ezredtől alezredes czimmettel és nyugpénzzel; Mally Ferenc b. Fleischer 35 sz. serezedtől alezredes czimmettel és díjtoldalékkal; Bellosics Pál munkácsi várparancsnok alez. czimmettel, és Pfanzelter Vilmos a' b. Radoszevich serezedtől. — Kül rendeket 's azok viselésére legfensőbb engedelmet nyertek: gr. Mensdorf-Pouilly Manó alezredes és csehországi parancsnok generál a' szász erneszti hgi házrend nagy keresztjét; b. Kentzinger Károly gen. őrnagy a' hannoverai kir. Guelfrend nagy keresztjét; — gr. Gorcey Antal nyug. kapitány a' szász-erneszti hgi házrend közepkeresztjét; és gr. Bubna Vincze az 1 sz. csász. huszároknál főhadnagy és segéd az ezred másod-tulajdonosánál, a' besznherczegségi Lajos-rend közepkeresztjét.

A' Hamburger Correspondent következőleg írja le okát a' bécs-ujhelyi (Wienerisch-Neustad) híres gyuladásnak. Bizonyos kocsis, ki egy istálló gyanánt használt csürben dohányozgata, midőn ujjal rá gyújtott, elejté a' tüzes taplót. A' keményen húzó levegő úgy elkapá azt, hogy a' kocsis elveszté szemét elől. Keresni kezdi tehát; de épen azon pillantásban parancs jö, hogy fogjon. A' kocsis nem aggódás nélkül, de azon reményben, hogy a' tapló elaludt, engede a' parancsnak, és szorongó szívvel kikocsizott 's egy óra múlva a' város lángban állott. Ugyan is, azon csürben ütött a' tűz legelőször ki. A' kocsis eliszonyodott gondatlansága következtében, és súlyos nyavalyába esett, mellyben ki is mult. Titkát azonban halálos ágyában felfödözte azon kérelemmel: jelentetnék az be illő helyen, hogy azok, kik netalán gyanúból fogva ülnek, szabadságba tétessenek. —

A' szük és rosz takarmány végett Lengyelországban kiütött marhadög, melly onnan Morvába rontott, az olmaeci kerületben rövid idő alatt

25,000 darabot ejtett le lábáról. Azóta egész Marchfeldig ehatott, 's ett igen vadon pusztút.

ANGLIA.

Middlesex megyében Hume ur választatott meg követnek. A' választások eddigi sikerét a' Courier úgy adja elő, hogy 321 reformert emlit, 's 180 toryt. A' Times ellenben, 's a' tory párt egyéb lapjai máskép számolnak. Azonban, mint már említettük, mindezen számolás a' tory párt részéről módosulni kezd annyiban, hogy többségről az alsóházban már nem álmodoznak, mint a' választások elején. — Skótziaiban is megkezdék a' választásokat. Január 12én Edinburghban a' nem kedvező idő daczára is mintegy 10,000 ember gyült a' választási-álláshoz (husting) 's minden ablak, minden fődél tömve vala nézőkkel. Egy oldalról a' tory jelöltek érkeztek, másról a' reformerek (Abercromby és Campbell), kik mindketten tagjai voltak a' mult Melbourne-ministeriumnak. A' két reformert meglehetősen csenddel kihallgaták; de midőn utánok a' toryk akarának szólni, a' liberalisok oly lármát támasztottak, hogy szavokat hallani többé nem leheté. A' kézmelés, mint várni leheté, a' reformerek részére ütött ki kedvezőleg. — Dublinban a' választás alatt Ruthven ur 's a' lordmayer közt izetlenkedések történtek. Ruthven tudnik a' lordmayort hazugnak nyilatkoztatá. A' lordmayer mást nevezvén ki helyettesének, pisztolyra kelt Ruthven ellene, 's miután kétszer lött mindegyik, a' tanuk a' 3dik lövést nem engedék meg. Ruthven urat sehogy sem leheté becsület-nyilatkozásra (Ehrenerkklärung) bírni, sőt inkább azt nyilvánította, hogy kész leend egész az uniofölbontásig lödözni. Azonban általános és örvendetes megjegyzés az Nagybritanniában, hogy noha számos választó nyert szójogot a' reform következésében, 's azért is sokan igen tartának a' zajos választásoktól, még is épen ellenkező történt, és soha az egyesült birodalomban a' közönséges választásokkor kevesebb zaj, és baj nem vala, mint épen ezen első alkalomkor a' reformált parlament után. A' Courier levelezője Jamaicaból igen szomorító híreket akar az olvasók nyakába kötni. Többek közt, hogy Jamaica a' négerek restsége miatt ezukortermesztésében tönkre jutand, mert a' renyhe feketék tized résznyit sem akarnak dolgozni felszabadultok után, mint azelőtt. E' fölött még a' kormányzó ellen is nagy panaszt zudítanak, hogy a' természeteket nem eléggé védia' barnák ellen. A' Courier azonban megjegyzi, hogy a' barnák (v. morók) nem épen olly igen rosszul viselik magokat, mintegy bizonyos népszak, t. i. a' tory párt azt örömet szeretné eiheteni. Jamaicai lapok emlegetik, hogy Demerara és Trinidad szigetre ujlag rabszolgák hoztattak liverpooli hajókon. Az indigo ára felszö-

kött, mert keletindiai hírek szerint az aratás csekély volt. A' külföldi búza és borsó vámdija egy shillinggel emeltetett följebb.

Eddig érkezett tudósításoknál fogva Anglia valamennyi nagy városán megbuktak a' toryk, u. m. London, Dublin, Edinburg, Manchester, Glasgow 's Birminghamban, még pedig teljesen. Liverpoolban és Leedsben megoszlott a' szózat, 's az egyik követ tory, a' másik reformer. Londoni levelek szerint habár hihető is a' ministerek közelítése a' reform-elvekhez, 's most inkább mint eddig, mert az teheti csupán lehetségessé a' hivatalban maradásukat; de azt épen nem állíthatni, hogy a' whigek közelítenének a' torykhoz, sőt ha mondhatni, hogy a' híres minister-változás a' torykat szabadelműekké tette, azt bizton állíthatni, hogy ugyanaz által egy úttal a' whigek radicalokká lettek, mit a' whigek számos keményhangu felirásaiból is könnyen kivehetni. Azonban azt sem tagadhatni, hogy a' mostani ministerek, ha szilárd szándékek az irlandi egyház-javítás, azt könnyebben létesíthetik, mint az előbbieket, minthogy az egyház hívei előtt több tekintettel bírnak. De más mélyhatású rendszabással készül a' ministerium Irlandra nézve föllépni, 's azt a' Times már említi is. Walter ur tudnik, a' Times tulajdonosa, világosan kimondá a' közönségnek, hogy a' ministerium Irlandra nézve, két nagy és fontos rendszabást szándékozik létre hozni, ugymint a' tized-megváltást, 's a' katolikus lelkeszség fizetetését a' status pénztárából. Ezen utolsó különösen remek csapása lenne Peelnek, mint hogy a' papság izgatván eddig Irlandban leginkább a' népet, e' mód által az, ellenségéből egyszerre jóbaráttá lenne, előbbi izgatásával fölhagyna 's a' kormányhoz szegődnek. Ezt azon körülmény is bizonyítja, hogy Murray doctor urral Irland kath. primásával Wellington hg. igen bizodalmas lábon áll, 's élénk levelezésben is van. — Jan. 19ig Londonban 561 választás vala tudva, ezekből a' Courier szerint 348 reformer, és 213 tory. Még 97 választás van hátra. — Sir Ed. Knatchbull, a' minister, kit az ellenző lapok nyakas reform-ellenségnek tekintenek, 's valóban az is, választóji előtt tartott beszédében bárány szelidséggel jelenté, hogy mind az ő, mind a' ministerium ohajtása kitudni a' nép kívánságát, 's az szerint cselekeni, jól tudván, hogy a' nép akarja ellen nem országolhatnának. Azért is ő, — tudnik Sir Ed. Knatchbull, a' magas tory, — se úgy mint tory, se úgy, mint whig nem lépend föl, hanem mint egészen független férfi 's mint ollyan, minden osztályu embert támogatni fog, ki a' népes országjaváttárgyazó rendszabályokat javasland. Sir I. Graham választóji előtt keményebb kifejezésekkel élt a' mostani ministerium ellen mint

Stanley, mondván, hogy az igazgatás rosszabb elemeiből, nem is alakulhatott volna. A' mostani kormány férfijai egész élete csupa ellenzéke minden okos, helyes és javított rendszabálynak. De az irlandi egyházra nézve azon egy nézetű Stanleyvel. — Dublinban jan. 15-én még is O'Connell és Ruthven urak választattak meg. — Ujabb tudósítások szerint, midőn Ruthvent a' lordmayor párvialdra kihívta, a' tory párt nem akará a' bajvivást azonnal megengedni, hanem választás utánra ohajtá halasztatni. A' radicalok pedig tüzesen rajta voltak, hogy ha csakugyan meg kell venni, azt most tegyék, hogy azon esetben, ha néta agyonlövetnék Ruthven még választatása előtt, azonnal más jelöltrül gondoskodhassanak. Azonban tudva van, hogy mind ketten sértetlenül tértek vissza.

FRANCZIAORSZÁG.

A' National a' Moniteur azon hírére, hogy a' kormány a' francia követt Amerikából visszahívta, az éjszakamerikainak pedig útlevelet ajánlott azt mondja, hogy ez már megüzente a' hadat. De az aug. 7-iki királyság ugyanazon időben, mellyben megsértett becsületének ezen elégtételt adja, még azt is megparancsolta ministereinek, hogy az amerikai statusokkal kötött szerződést azonnal terjessze a' kamara elibe, 's így remélhetni, hogy a' kép- és színleg felzavart béke nyolczadnapra ismét meg fog köttetni. Brougham lord jan. 7-én érkezett Marseillebe Olaszországból v. déli Franciaországból, hova némely lapok utazottnak mondták. — A' Quotidienne egyik száma lefoglaltatott illyes czimű cikkely végett: „A' király iszik.“ — Az ép értelem (Bon sens) így szól az amerikai kölcsönrül, mihez hasonlót már említettünk is: „Azt állítják, az egész ugy nevezett amerikai adósság két magas személy birtokában van, t. i. egy francziáében, 's egy amerikaiében. 'S csak innen magyarázhatni meg Jackson general haragját, 's kormányunk pénzügyi buzgalmát.“ — A' Tribune ugyanezen tárgyról következőt említ: „Bizonyosítva vagyunk, hogy a' francia kormány nem kedvetlenül véve ezen alkalmat Serrurier ur visszahívására. Ugy látszik, mielőtt a' kamara a' 25 millió kölcsön vitatásába kezdene, azt irá S. a' királynak, hogy hiedelme szerint 12 millióval is ki lehetne talán azt egyenlíteni, 's e' sürgöny (depêche) másolatját Serrurier ur baráti a' centrum több tekintetes tagjaival közölték, mi nem kevés ok volt a' 25 millió kölcsön megbuktatására. A' francia követt Amerikában e' pillantat óta kiesett udvari mindenkegyből, de mindedig nem börtöködtak őt visszahívni, félvén kimondani az igazi okokat, ál-öket pedig nem igen találtak. — A' toulousei választóság második kerülete Fitz-Ja-

mes herceget választotta követül a' követházba. — Granville lord volt angol követ a' francia udvarnál január 14-én családostul elutazott Parisból Anglia felé. — A' követház egyik ülésében, Parant követ urnak indítványát a' majoratusok eltörlesztése iránt 203 szóval 41 ellen elfogadá.

Parisban a' gyilkosságok 's tolvajságok olly annyira megszorodtak, hogy január 11-ére viradólág 400 személyt kelle hasonlító vétség miatt elfogatni. Tán meg is szaporították e' hirt útközben. — A' király január 14-én, miután kabinettanácsot tartott előbb, elfogadá Livingston urat az éjszakamerikai statusok követét a' francia udvarnál. — A' követt ur hihetőleg csak Londonig fog majd elsétálni. — A' pairszék hozott már ítéletét valamennyi lyoni vétkesre azon kérdésben: vád alá kell e' öket tenni vagy se? 60, vád alá vettetik, 64, szabadon bocsátatott, 45 iránt, kik el nem valának fogva, fölfüggeszté ítéletét. Azon 123ból, kiket a' fő ügyvéd a' szék bölcseségére bizott, csak négyet ítelt ez vád alá, úgy hogy valamennyi vádlottak száma eddig csupán 64-re olvadt. — A' j. de Paris kikel a' Mont-Saint-Michelből kiszabadult politikai foglyok ellen; kik megmenekedvén a' börtöntül a' kormánynak bókolni nem akarnak. — A' j. des Débats hosszú cikkelyt közöl, mellyben az amerikai adósságot védi, 's a' francziákat gáncsolja, hogy azok játéknak nézik az egész dolgot. —

SPANYOLORSZÁG.

Erasonak Castiliába átnyomultát a' királyné ügyének baráti nem épen kedves fordulatnak veszik. Igaz, hogy a' tartomány egészen sik, minden hegy nélkül, mi a' carlosi hadakozás-módnak nem igen kedvező; de más részről mint egyik levelező állítja, a' népség szellemé carlosita 's már az is figyelmet érdemlő haladás a' carlusmura nézve, hogy e' tartományba fegyveresen juthatott 's Burgos várost elfoglalással fenyegeti. Hadi és politikai szempontból e' város mintegy kulcsa a' navarrai kérdésnek, központja minden éjszaki 's nyugoti országutnak 's így igen fontos hadakozási pont. Burgos továbbá természeti erősség, melly egész ó Castilián uralkodhatik 's Madritnak elővárul szolgálhat. D. Carlos sorsa politikai tekintetben főleg ezen város birtokától függ; tudjuk, számos idegen, ki d. Carlosnak pénzt ígért, ezen város birtokát tüzte ki föltételül; ugyanezt tüzek ki azok is, kik őt elismérni akarják; a' belföldiekre pedig nincs kétség, hogy illy fordulattal a' carlosi tábornok még egyszer annyira növesztenék. És habár csak ideiglen jutand is e' város Carlos birtokába, a' káros következés fölszámíthatlan lesz. Midőn Eraso Castiliába berontott, azon zászlóaljjon kívül, melly

utját állta 's mellyet mint mondják szétvert vagy elfogott, alig volt a' tartományban más védelmi katonaság; Campoverde ezredes, ki a' zászlóaljzat vezérle 's a' lovasság segedelmeivel Burgosba juthatott, azonnal minden lépést megtett a' város erősítésére, 's míg gen. Latre, ki segedelmeül siet, megérkezik; azalatt a' főkapitánnyal minden előállítható katonaságot összegyűjt. Következő a' hivatalos tudósítás, mellyet Eraso Castiliába nyomulta felől, d. Carlos hadminiszteréhez intéze: Castro-Orbato főszállás jan. 5. Villasanabul ma Medina de Pomar felé indultam ki. Táborszemeim, mellyek guerillákból állának, Robero mellett egészen véletlen a' granadai tartományi ezredre bukkantak. Az ezred hihetőleg Medinabul jöve 's a' tegnap általam megtámadt Moreadella erőség védelmére siette. Guerillaim tüstént tüzelni kezének, az ellenség házakba 's kerítések mögé vonult, de csak hamar fölhagyott minden ellenállással, a' szemszéd erdőségekbe futott, két szekér lő- 's más különféle táborszert kezünk közt hagyván. Futása olly rendetlen volt, hogy katonaságom egyenként elővévén őket, rendre kaszabolá, míg belé fáradt. Én pedig ezalatt a' hadláb derekával 160at fogtam el a' szaladók közül, szóval az egész ezredből (talán csak zászlóaljbul) nem maradt meg több az ezredesnél (Campoverde marquissnál) és 18 lovasnál, kik Medina felé futottak el. Később körülményesen fogom értesíteni excádat, most csak azt jegyzem meg, hogy a' Gondviselés illy szép módon adá kezünkbe igazságos bosszuállásul azokat, kik Madritban ama' gyalázatos gyilkolásokat a' klastromokban mult ősszel elköveték. (Az igaz, hogy sept. 17kén Madritban azon zászlóalj némelly katonái is részt vehettek a' szerzetesek pusztításában). Részünkről csupán egy hadnagy és egy köztívíté esett el, 6 sebet kapott. Isten tartsa excádat 'sat. Franc. Benito Eraso. — Jan. 10rül ngyan e' tartománybul vett hírek szerint Eraso azóta két új zászlóaljzat gyűjtött össze 's föl is fegyverzé. — Egy levelező Madritbul jan. 7 ezt írja: Mina állapotja 's a' carlosiak újabb mozdulati nagy habozásba hozák a' ministereket. Megírtam, hogy Spanyolország kevés jót várhat a' négyes szövetségből, mert a' spanyol minden idegen közbejövettel, de kivált a' francziákét, igazi ostor gyanánt tekinti. A' nemzet ezen szellemét jól ismeri a' kormány 's míg saját erejével reménylé az ellenséget legyőzhetni, örömet eldugá a' szövetségi szerződést, tudván hogy a' rettegősöket úgy megnyugtatta, a' bátrakat pedig legalább nem bosszantja. Most változni kezd a' dolog: a' legügyesb vezérek lemondanak, a' katonaság elbátortalanul, az ellenség hatalmasul, a' republicanusok az 1823ki jeleneteket kíván-

nák megújítani; nincs tehát más mód, mint a' félredugott négyes szövetséget elővenni 's franczia segedelemről gondolkodni. Ez a' ministeriumvéleménye. Mikép fogadja ezt azonban a' nép, láthatni az Eco del Comercio következő cikkelyéből: „Ki ollyan időben él, mond e' hirlap, mint a' jelen, melly csupa ellenkezés, különösség és soha nem ért történet: jól teszi, ha mindenén kétkedik, mit leghihetőbbnek tart is. Kiálmodott volna például csak messziről is idegen közbejövettel, midőn Mina az éjszaki tábor vezérletét átvette? És ime igaz, a' ministerium idegen segedelemről gondolkodik, mind a' mellett hogy ama' derék hazafi dicsőségesen vezérli a' sereget. Híre foly, 's fájdalom! igen is hitelt érdemlő forrásokbul, hogy Cordova Pamplona kormányzójává neveztetett, Mina pedig betegsége miatt segédvezért kér, de Llauder maga megy a' sereghöz 's ministeriumát is megtartja. Nem tekintvén a' bajt, mellyet így a' ministeriumnak más személy által ideiglen vitele okoz, midőn semmire olly szükség, mint egységre pontos követeltségre 's fáradhatlan szemességre; minő érzést fog ama' derék 's tisztét eddig minden igaz hazafinak öröme viselt nagy vezérnek elmozdittatása a' seregnél okozni, erről jót nem jósolhatunk. Sorsunkat valóban valamely gonosz csillagzat vezérelheti. Mikép is lenne különben, hogy mathematicustörvénytészéki tagnak, vitéz katonát polgári kormányzóknak, jámbor papot finantzisztnek, 's literatort miniszternek tesznek? Minát ismerni kell; az ő pontos helyismérete, szoros viszonyai a' tartomány lakosihoz, europai híre, tiszta gondolkozása 's következetes cselekvésmódja, sokféle áldozati, mellyeket hazája javáért tett, szóval fölszámíthatlan érdemei, benne mind azon férfit jelelik, kin kívül a' polgárháborút 's a' carlosiak arany hegyeit senki sem képes eloszlatni.“ — Ehhez egészen más oldalról, de szinte a' franczia segedelem-hívás tárgyában ingadozó ministeriumra nézve, hasonló keserűséggel az Abeja (méh) ismét ezt mondja: „új ministeriummal fenyegetnek bennünket, mellyhez senki sem bizik. Ha e' ministerium a' cortest bezárja, a' belső ministeriumot eltörli, a' város-katonaságot főkapitányok alá veti, a' tartományok mostani előljáróit 's a' tábor mostani vezéreit leteszi, világos, hogy semmi törvényes módunk e' visszamenő mozgásnak (másképráksétálásnak) ellenszegülhetni, nem marad, mihelyt a' szabad nyomtatás segedelmeül megfosztatunk. Mindenre kérjük a' ministereket: egyesítsék erejüket kérni ő fölségét, hogy tekintvén a' procurador-kamara kívánatját, terjesszen a' cortes elibe törvényjavaslatot, melly mint politikai jog, szabadságot adjon a' spanyolnak akár-miféle véleményét minden előleges censura nél-

kül, fönmaradván a' törvény által meghatározandó büntetések alkalmazása, szabadon kinyomtatni. — Ha az új ministerium jelöltjei despotismusra hajlanak, ha azért törnek kormányra jutni, hogy a' cortest fölösszassák; a' főkapitányokat ismét az audiencia nevű törvényszékek elnökszékebe 's a' tartományok korlátlan igazgatásába visszategyék; a' sajtó szabadságát (melly jelenleg különben is a' kormány tetszés szerinti hatalma alá van rendelve) fölfüggeszék; a' dicső hadvezért, kiszabadságunkat 's II Izabella trónját védi, elmozdítják; a' városkatonákat, kiknek hazánk oltárán füstölög vére, elpusztítsák: — hogy ne riasztanók föl ennyi veszély közepett az elaludt hazafiságot szabadságlármával, 's hogy ne mutatók ujja a' feneketlen örvényt, mellybe dönteni akarnak bennünket? — E' cikkely tartalma olly háborodást okozott, hogy más nap (9kén) jónak találta a' királyné a' kormánytanácsot rendkívüli ülésre összehíni 's teendőkrül gondoskodni. Én nem tudhatam ki, mond a' levelező, ez ülésben mi határozatott; annyi azonban bizonyos, hogy Llauder, ki eilen a' cikkely írva volt, 's ki azt politikai gondolkozása elleni hadüzenésnek vevé, mindenrül le akar mondani 's 10kén a' ministeri tanácsban, hova hivatalos volt, már meg sem jelent. — Madrid január. 11. Ma este a' ministerium 's kormánytanács vegyes ülést tartott a' királyné személyes elnöksége alatt. Llauder előterjeszté Navarra kérdéses helyzetét; az Abeja cikkelyére nézve pedig megmutatá, hogy az nem más, mint nyilvános nyomtatott felelet azon titkos javaslatokra, mellyeket ő ezelőtt multnapon a' ministertanácsnak előterjesztett. Erre a' tanács elhatározá, hogy a' censor (N. Jallego ur) ki Llauder ellen illy sértő cikkelyt átbocsátott, hivatalából letéssék, az Abeja pedig más nap kinyilatkoztassa, hogy mondott észrevételei teljességgel alaptalanok 's a' kormány ünnepélyesen ellenök mond, valamint hogy a' ministerek folyvást legjobb egyértésben vannak. Mind e' mellett, mint halljuk, ma a' ministerek közül többen leköszönésüket nyújtották be. — Az egész dolog ebben forog: Mina segédvezért kért. Llauder úgy vélekedék: hogy derék ember e' másodvezéri szerepre találkozni nem fog, mert senkinek sem esnék jól felelősséget viselni minden baj és szerencsétlenségért, melly a' tábornál támadhat, azalatt míg más, szerencsés oldalrul híre neve 's élete veszélyeztével minden dicsőségi koszorut Mina ágyára lenne kénytelen függeszteni. A' ministeri tanács tehát Llaudert szólítá föl: menjen maga Navarrába, szedjen össze minden sereget az országban, 's vezérelje az ellenség ellen. Azonban mint egy levelező (a' táborbul) megjegyzi, az ellenség teljes legyőzetésére még legkeább is 40,000 kellene azon számhoz, mellyből

most a' navarrai tábor áll, holott ha minden rendes katona összegyűjtetik is az országbul, tíz ezernél több nem kerül ki. Llauder erre kérdést tön ministertársihoz: valljon jót állanak e azon tartományok nyugalmáru, honnan a' katonaság elvonatnék? A' kérdés feleletlen maradt. Mások azonban azt állítják, hogy Llauder csakugyan vezér akár lenni, de egyszersmind új ministeriumot alkotni, mellynek vezetője ő 's Toreno lehessenek. — A' Morning-Herald jan. 3kárul jelentí: hogy a' spanyol kormány tekintvén azon körülményt, mi szerint a' föllázadt tartományok nem annyira d. Carlosért mint saját kiváltságaik föntartásiért hadakoznak, valahára eltökélte magát ez egyezés biztosítására, de Wellington hg, ki erre szinte fölszóllított, nem akar az egész dologrul semmit sem tudni. —

A' Mess. des Chambres Bayonnebul jan. 18rul kapott levele szerint: Zumalacarreguy 13kán Castilia felé indult meg 's ugyanez nap Trevino, Burguete és la Puebla helyeket, mellyek Vitoria-tól a' madriti országuton csak 3 mérföldre esnek, megszállotta. Serege, mellyel Castiliába nyomul, 6 navarrai, 's 2 alavai zászlóalj, 200 főnyi lovas-sággal. Iturralde más 5 zászlóalljal ugyanez nap Villamayort és Liguint szállá meg. Azon 2 zászlóalj, melly Elisondot ostromolja, folyvást lödözi az erőseget, részint hogy az örsereget kirohanástól gátolja meg, részint hogy Franciaországbul a' carlosiak részére naponként belopdozni szokott hadszereket fődözze. Don Carlos, ki Zumalacarreguyval van, olly bizonyosnak tartja hadakozása sikerét, hogy Huiciban lak-várt (Burg) kezd építtetni. Erasehoz parancsot küldött, hogy azonnal tovább nyomuljon Asturia felé. A' carlosi hadi tudósítások mindennap rendszeren és nyomtatásban jelennek már meg.

GÖRÖGORSZÁG.

Naupliai hírek szerint a' király dec. 14kén reggel 11 órakor Athenébe indult, hova egyszersmind a' királyi lak is általtétek. — Prokesch ezredes helytartó, és ausztriai követ a' görög udvarnál Naupliába már megérkezett. —

A' müncheni politikai újság Athenéből dec. 11én azt írja, hogy mind a' magas kormánytagjai, mind a' ministerek 's azok tisztviselői megérkeztek már Athenébe, 's mindenütt szorgalmasan dolgoznak a' tisztségek megtelepítésén. Mihelyt ezek rendben lesznek, a' dolgok is rendszeren folyandának. Az általköltözés, mivel olly hirtelen történt, kellemetlenségekkel vala egybekapcsolva, mi csak öregbült az által, hogy elegendő szállást nem kaphatni a' kormány és ministeri altisztségek számára. Az Allg. Z. pedig dec. 13ról azon pompát írja le, mellyel Otto király Athenébe mint királyi lakhelyre tartotta bemenetét. Katonai han-

gászkarak állanak sorban, mellyek álgyu-robogások közt fogadák az érkező királyt. A' katonaság pedig tisztelet-lövésekkel üdvözlé a' bemenő fejedelmet. A' nép magán kívül vala örömben.

PORTUGÁLIA.

Jan. 2kán fogadták ő felségeik a' királyné és császárné Howard de Walden urat ő nagy britanniai felsége ministerét, ki ő felségeiknek az angol király és királyné részéről egy pár kitünő szépségű, gyémánttal kirakott 's ő angol felségeik neve első betűivel jegyzett arany karpereczet nyujta át. — Jan. 3kán a' cortes-ülések jan. 20ig halasztattak el. A' mult ülések elhalasztatása óta a' nyilvános lapok szemlátomást mérsékesb hangon szólnak. Igy az oppositioi lap folyvást kemény szemrehányással illeti ugyan a' kormányt, de cikkelyeiben nem mutatkozik azon keserűség többé, melly előbb olly kiöltő bélyege volt. A' Nacional és Aguia megmaradnak homályos és titokrejtő írásmódjoknál, kivált ez utóbbi, melly miguelismus gyanujában fekszik, 's mellyet saját felekezetén kívül alig érthet más. Miguelista gondolkodás nincs többé divatban a' portugáliaknál, 's ha e' lap szerkesztőji a' megbuktatott párt iránt részvevő vonzalommal vannak, jól tesszik, ha világosan nem mondják ki, mert 50 előfizetjük sem lenne. A' Nacional az ultra-radical-párt szava. Kedvező jel az értelmi haladásra Portugáliában, hogy az alsó néposztály számára „o Periodico dos Pobres“ (szegények ujsága) czimmel megjelenő hirlap, az udvari ujság után legtöbb előfizetővel dicsekedhetik.

ÉJSZAKAMERIKA.

Az egyesült statusok tanácsa (Senat) ülésében dec. 3kán beküldötte Jackson elnök az éves tudósítást, mellyet a' kincs titoknok a szokott a' pénzügy állapotjáról benyújtani a' kormánynak. A' tudósítás a' mellé csatlott oklevelekkel együtt nyomtatásra határozották. Ezután még egy tudósítást adott be az elnök a' kormány mult évi bevételei 's kiadásairól. A' dec. 4ki ülésben következő levelet kapott Jackson elnöktől a' tanács elnöke: „Az egyesült statusok tanácsához. Átküldöm a' congressusnak Lafayette Washington György ur hozzám bocsátott levelét, melly a' függetlenség nyilatkozása első rézmetszetét kíséri, melly rézmetszést nagynevű atyja, második hazája iránti tisztelete, hazafi szeretete 's ragaszkodása bizonságaul, a' congressusnak hagyott, hogy annak könyvtárában állíttassék fel. Azon szomorú kötelességet teljesitem, hogy átküldöm Önnek a' nagy és derek férfi hecses hagyományát, ki hosszú élte folytában sokféle változás között a' polgári szabadság azon elveihez, mellyek ama' jegyzésre

méltó nyilatkozásban föllállítvák, mind a' két világhelen hű maradt, 's ki első ifjuságától fogva élte utolsó pillantataíglan megörzötte legnemesb ragaszkodását szeretett hazánkhoz. Washington, dec. 4kén 1834. Jackson.“ Miután Lafayette Washington György levele fölolvastatott, Eving ur Ohio status éjszaki határszélei kütüzetésére indítványt tett, melly először föl is olvastatott.

Dec. 9én a' képviselőház biztossággá alakult, hogy az unio állapotjáról tanácskozzék, 's az elnök küldeménye egyes pontjait a' választottsághoz utasította. A' francia adósságot tárgyzó hely átküldetésekor vita támadt a' házban. Clayton ur Georgiából azon utasítást javaslá adadni a' választottságnak, hogy az roszalva nyilatkozzék az elnök által kívánt vagy parancsolt visszatörölásokra nézve, mert azok egyenesen háborura vezetnének, 's illy háboru küzdés lenne az egész világgal, annak csatateré a' tenger 's azon az amerikai kereskedési érdek 200 milliónyi értékben kockáztatnék. Ezen egész töke valamenyi nemzet martalékává lenne, mihelyt azok a' francia lobogót tüznék föl. Azonban ohajtaná, hogy félre ne értsék. Ne higyük, hogy ő mindazon tőkét, 's még tizezerszer többet is örömet kockáratna tenne, mihelyt a' nemzeti becsület forogna kérdésben. De soha meg nem egyezhetik abban, hogy polgártársai vagyona veszélyeztesék, mielőtt minden békes mód ki nem merítették. A' nemzet épen most szabadult meg az adósságtól; a' háboru pedig csak ujat okozna. E' fölött tőkét mindenik kihuzná a' kereskedésből, 's kézművekre és gyárookra fordítaná; miből nem egyéb következne, mint szünetlen folyamodások védvámokért, 's vámdij (tarif) - fölemeltetésért. Tehát ismét azon mélység szélén állana a' nemzet, melly alig zárkozott előtte be, ugymint a' dél és éjszak statusai meghasonlásánál. Ha tehát megfér a' becsülettel, a' háboru mindenkép kerülni kell. — „Nem vágyom, ily záró beszédét, mint azt Franciaország egyik követe az adósság vitája közben tevő, a' mult történeteit emlékeztetbe hozni, azon időket, midőn Franciaország és Amerika zászlóji ugyanazon csatamezőkön lobogtanak. Csak azt ohajtom: pillantson a' ház e' képre itt; Washington képére mutatva) és amarra (Lafayete-ére mutatva). Ha e' nagy férfiak képei szólhatnának, mit mondanának ugyane' pillantásban? Mig a' ház azzal foglalkozik, hogy háborúról tanácskozzék Franciaország ellen, jó lenne, ama' képeket befátyoloznunk. Én meg vagyok győződve, az amerikai nép az illy háboru javaslanit nem fogja; a' nemzet nincs rá elkészülve, 's a' körülmények sem kívánják azt.“ — Mindezen fejtegetés ellenére rá hagyá magát Clayton ur biratni, hogy indítvá-

nyát visszahúzza, 's az elnöki küldemény említett helye minden további utasítás vagy megjegyzés nélkül bocsáttaték a választottsághoz. Azonban reménylik, hogy a választottság maga sem fogja azt javalni. — Az angol hírlapok továbbá azon tudósítást közlik, hogy a tanács Clay ur indítványára következő végzést hozott: „Kéressék meg az elnök, hogy ha azt a nyilvános érdekekkel összeférhetőnek gondolja, közölné a tanácsal azon utasításokat, mellyek 1831 jul. óta az egyesült státusok követéhez a fr. kormánynál, azon egyezés vagy alku végrehajtását tárgyzólag, melly akkor az egyesült státusok és Franciaország közt aláíraték, egymás után küldetének, úgyszinté az egész levelezést is, melly Washingtonban vagy Párisban a két kormány közt a nevezett alku végrehajtása iránt váltaték.“ A képviselőházban is hasonló végzés hozaték. — Az amerikai lapok általában békes hanguk és haborutól nem igen sokat tartanak, ámbar a küldeményt bíráló és vizsgáló választottság csupa Jackson pártiakból áll, kik tehát kedvezhetnek is neki véleményestül.

NÉMETORSZÁG.

A hamburgi Correspondent egy Hamburgban felállítandó polytechnikai intézet tervét közli. A bevezetésben a polytechnikai intézetek haszna abban állítatik, hogy azok az ipar-emelesre tetemes befolyással bírnak. Bizonyítja e befolyást azon státusok ipar-története, mellyekben illy polytechnikai intézetek lábra állottanak. Valahol csak polytechnikon áll, ott az ipar óriáslépésekkel tökéletesül. Nálunk Magyaroknál is kívánatos letesülése illy intézetnek. — A polytechnikon célja az emberi ismeretek összeségét, a tudományt, közéleti tárgyakra alkalmazni, akár szükség, akár pedig kényelem tárgyai legyenek azok. Míg azonban ezen intézet az elme eleveenségét fõntartja, a találatkonyságot ingerli, 's a buvárkodásnak a természet tág mezején bő kelmét (Stoff), táplálékot 's alkalmat nyújt, egyszerű mind a szép érzést ébreszteni könnyíti. — A müncheni politikai hírlap szerint a király folyó év oct. 12kén tartandó $\frac{1}{4}$ százados házassága emlékűnépét egyedül családja körében ohajtja megülni, 's e végből minden nyilvános,

's különösen költséges ünneplést eltölt előre. — Németországban a nagyszerű nemzeti vállalatok csak lassudan haladnak. Így ir e tárgyban Münchenből január 11rõl egy levél (Hamb. Cor) „A kormány által, 's nézetünk szerint igen célirányosan intézett nagyszerű ipar-vállalások, mint a részvényes társaság a majna-dunai csatorna-készítésre, 's a nemzeti bank-fõállításra nem igen látszanak helybõl mozdulni. Noha nem várható, hogy hasonló vállalkozásokra az aláírások olly gyorsan történjenek meg, mint egyéb központi kereskedési városokban, még is ohajtható, hogy sokáig ne késsenek, fõkép a nagy tőkepénzesek, mert igen félhetni, nehogy a nagyok példája után indulván a kisebb pénzbirtokosak, bizodalmatlanság támadjon köztük. — Prussziából következő levelet olvashatni január 14rõl: „Az új angol parlamentre történt első választások a toryk itteni barátira nem igen örvendeztetõk; sõt minden reményt és számolást dugába döntéssel fenyegetnek. A kormány, melly Anglia fekvését jobban ismeri, 's kevésbé elfogultsággal itéli meg, kevésbé ütõdik meg az angol hírlapok tudósításin a választásokról, 's kész a Peel-ministerium megbukására is, egyedül attól tart, hogy az erre következő igazgatás nagyon és gyorsan találna mozgni, 's e miatt Franciaország nyugalma, sõt talán a szárazföldi béke is veszélybe jöhethet. Más részrõl azt is látja, hogy ha a reform maga bármikép kockáztatik is, az Európa esõndének nem kedvezne. Hogy a már egyszer megkezdett reform következeit ki lehessen kerülni, státusférfaink nem hiszik; de hirtelenhaladásától még is tartanak. Ezért ohajtotta volna kormányunk, ha Peel az angol nemzet bizodalmat megnyervén megõrizneminden érdeket 's jószemélyü jogot, törölné mindazon visszaélést el, mellyek valóban léteznek még, 's mellyek ellen vantulajdonképen a parlamenti reformirányozva. Egyebet itt, hol a valódi haladástól nem idegenkednek, azon ohajtással, hogy Peel maradna meg a ministeriumban, nem kötnek össze. Kormányunk megbukandását sajnálja, mert utódjai (successorai) ha azok whigek találnak lenni, vagy épen radicalok, nem fogják birni a külföld azon bizodalmat, mellyet a toryk. E bizodalmat a whigeknek elõbb meg kell szerezniök.“

A gabona pesti piacti ára február 3kán 1835:

pozasnyi mé- rõ váltó gar.	leg- jobb	közép- szerü	cse- kely	pozasnyi mé- rõ váltó gar.	leg- jobb	közép- szerü	cse- kely
Tisztabuza	—	133 $\frac{1}{3}$	126 $\frac{2}{3}$	Zab	83 $\frac{1}{2}$	82 $\frac{2}{3}$	80
Kétszeres	123 $\frac{1}{2}$	120	—	Köles	—	—	—
Rõzs	116 $\frac{2}{3}$	—	106 $\frac{2}{3}$	Köleskása	—	—	—
Árpa	—	110	—	Kukoricza	100	97 $\frac{1}{2}$	96

Pénzkelet:

Bécs január 31kén középár pengõ pénzben.			
Status 5 pC. kötél.	100 $\frac{1}{2}$	1834 ^{ki} státusköles.	571 $\frac{1}{2}$
„ 4 pC.	93 $\frac{1}{2}$	Kam. 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötél.	—
„ 1820 ^{ki} köles.	210	Bankrézvény	—
„ 1821 ^{ki} „	138 $\frac{1}{2}$	Cs. arany pCt. agio	—